

Prva narodna vlada Slovenije

Na svečani seji Predsedstva Slovenskega narodno osvobodilnega sveta v osvobojeni Ajdovščini je bila dne 5. maja postavljena Narodna vlada Slovenije s predsednikom Borisom Kidričem na čelu

Za prvih dneh po osvoboditvi je doživela Slovenska Primorska svoj največji praznik, ki je in bo ostal eden najpomembnejših dni v zgodovini slovenskega naroda: v osvobojeni Ajdovščini je bila 5. maja 1945. sestavljena prva narodna vlada Slovenije.

Ob dveh popoldnih se je pričela v okrašen dvorani slavnostna seja Predsedstva Slovenskega narodno osvobodilnega sveta. Poleg članov Predsedstva Slovenskega narodno osvobodilnega sveta in mnogih članov SNOS-a so se udeležili seje tudi predsednik AVNOJ-a dr. Ivan Ribar, podpredsednik centralne jugoslovanske vlade Edvard Kardelj, načelnik Generalštaba Jugoslovanske armade generalmajor Arsa Jovanović, predsednik Srbske narodne skupščine dr. Siniša Stanković, hrvatski notranji minister Vinko Krstulović, član Predsedstva Slovenskega narodno osvobodilnega sveta in predsednik Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte za Slovensko Primorje France Bevk, ministra centralne jugoslovanske vlade Sava Kosanović in dr. Drago Marušić, minister za Slovenijo v centralni jugoslovanski vladi Edvard Koček, zastopnik italijanske manjšine pri Pokrajinskem odboru Osvobodilne fronte za Slovensko Primorje Evgenio Lavrenti, šef sovjetske vojske pri Glavnem štabu Slove-
nijske vojske podpolkovnik Bogomolov, predstavnik Rdeče armade pri Glavnem štabu Hrvatske podpolkovnik Rak, šef britanske vojske pri Glavnem štabu ameriške vojske major Pears in šef ameriške vojske misije kapetan Blatnik.

Svečano sejo je otvoril predsednik SNOS-a

Josip Vidmar

Otvorjam današnjo svečano sejo Predsedstva Slovenskega narodno osvobodilnega sveta. Dnevni red te svečane seje je ena sama točka in sicer: postavitve in zaprisege Narodne vlade Slovenije. Ob tej svečani priložnosti, ko slovenski narod prvič v zgodovini sam postavlja svojo vlado, ki je zrasla iz osvobodilne boje slovenskega naroda, se je zdelo Predsedstvu potrebno, da pozove vse svoje člane, da so navzoči pri tej postavitvi slovenske vlade.

Čas, katerega smo izbrali, nam narekuje dogodki na svetovnih in naših domačih bojnih poljih. Velik del slovenskega ozemlja je osvojen. To ozemlje mora biti po demokratičnih principih upravljanje in urejanje. Zaradi tega je nujno potrebno, da je v tem trenutku sestavljena narodna vlada Slovenije, ki bo prevzela vse poase na osvobojenem ozemlju in ozemlju, ki se osvobaja in bo v kratkem osvojen. Kraj, ki smo ga izbrali, nam je relevanten po dvojnem kriteriju. Prvič nam gre za dokumentacijo, da je ta zemlja naša in da je ni sile, ki nam bi jo zemljo kdajkoli še iztrgala. In drugi je Ajdovščina kraj, ki je geografsko središče ene največjih dolin Slovenskega Primorja in kot taka od nekdanje politično središče vsega Slovenskega Primorja. Zaradi tega smo izbrali ta kraj. V tem kraju bo danes postavljena slovenska vlada. V tem kraju se z anašnim dnem začenja nova oba slovenske zgodovine, doba novega, doba samostojnega pravljanja lastnega življenja. Ko otvarjam to svečano sejo predstavlja sejo Predsedstva SNOS-a, mi je posebna dolžnost zdraviti na tem mestu predstavnike najvišjih državnih oblasti.

V imenu AVNOJ-a, v imenu federalne Jugoslavije in narodno osvobodilnega sveta je svečano sejo Predsedstva SNOS pozdravil

dr. Ivan Ribar

Rad bi bil, da je srečen, ker je priložnost priložnost vsem pomembnim dogodkom v najpomembnejši zgodovini Slovencev: Zbo-
poslanec slovenskega na-
za v Kočevju oktobra 1943.,
sejanju Slovenskega narodno

osvobodilnega sveta februarja 1944. v Crnomlju in zdaj svečani seji Predsedstva Slovenskega narodno osvobodilnega sveta v Ajdovščini, ko se postavlja prva slovenska narodna vlada. Kljub vsem težkostem, je dejal tovariš Ribar, je prišla volja slovenskega naroda do pravega izraza. Slovenski narod ni zamudil v zgodovini osvobodilnega boja nobene prilike, da ne bi pokazal svoje pripravljenosti, voditi boj za svobodo vse Jugoslavije. Kajti Slo-
vencem ni bilo samo za usodo Slovenije, ampak za usodo vse Jugoslavije in niso gradili samo svoje vojske, ampak tudi svojo državnost na osnovi demokra-
cije in federacije. Naša bodočnost je zanjama samo, če bo-
mo imeli utrjeno narodno oblast. Visoka, nacionalna, politična in moralna zavest je omogočila, da se danes lahko osnuje slovenska narodna vlada. Da smo mogli to doseči, smo dolžni zahvalo vsem tovarišem, ki so dali v tej borbi iz sebe vse. V prvi vrsti gre zahvala naši Jugoslovanski armadi z maršalom Titom na čelu, Komunistični partiji Jugoslovije spet z maršalom Titom na čelu in vsem našim borcem, ki so dali v naši borbi svoje življenje.

V imenu generalštaba Jugoslovanske armade in v imenu maršala Tita je pozdravil zborovanje načelnik generalštaba

generalmajor Arsa Jovanović

Naše edince, je dejal, so osvobodile Trst in Slovensko Primorje. Prelita kri in tisoči padli so dokaz, da je to naša zemlja in da ni sile, ki bi jo mogla odtrgati od slovenskega organizma. Največ zaslug gre IV. armadi, VII. in IX. korpusu,

Govor podpredsednika jugoslovanske vlade Edvarda Kardelja:

Tovariši!

Predajam Vam tople pozdrave maršala Tita in vlade demokratične federativne Jugoslavije.

Ustvaritev narodne vlade Slovenije zaključuje prvo razdobje v izgradnji demokratične federativne Jugoslavije. Vse federalne enote naše državne skupnosti so že postavile svoje narodne vlade. S tem je še enkrat jasno potrjeno, da se v novi federativni Jugoslaviji besede ne razdvajajo od dela. Uresničuje se z vsem tem ena osnovnih zahtev osvobodilne borbe naših narodov, pravica na samoodlobo slehernega naroda, enakopravnost vseh narodov Jugoslavije. Rešeno je brez dolgotrajnih pogajanj, v bratovskem sporazumu in soglasju vseh narodov Jugoslavije vprašanje, ki je neprestano pretresalo staro Jugoslavijo in ki so ga njeni stari protijudski režimi zamažali poskušali spraviti s sveta. Nova Jugoslavija ga je rešila v teku borbe proti fašističnemu okupatorju — in ne samo da ga je rešila, ampak je ta rešitev obenem postala temelj nove Jugoslavije in izvir njene nezlomljive notranje moči.

Sovražniki so že začutili silo moči prvič resnično ujedinjenih jugoslovanskih narodov. Toda njen pomen v praksi so preizkusili tudi narodi Jugoslavije, katerim je ta moč prinesla svobodo, a zlasti še slovenski narod, ki mu je prav ona ustvarila predpogoje za uresničenje davne zgodovinske težnje po osvoboditvi in združitvi vseh njegovih delov. Siehernemu Slovencev je danes jasno, da vsega tega, kar danes imamo, ne bi imeli brez zedinjenega orožja naše slavne Jugoslovanske Armade. In zato danes lahko ugotovimo, da slovenski narod, ki je od nove Jugoslavije dobil svobodno združitve, samoodlobo, enakopravnost, skratka, ki mu je nova Jugoslavija omogočila, da je resnično postal gospodar na svojih tleh, še nikdar ni bil tako tesno povezan z Jugoslavijo in z vsemi njenimi narodi, kakor je povezan sedaj.

Kje je ključ za razumevanje teh velikih sprememb v medsebojnih odnosih narodov Jugoslavije? Kako je bilo mogoče tako pravilno in uspešno rešiti vprašanje, zaradi katerega so mnogi zlovesni preroki v Jugoslaviji in v inozemstvu napovedovali razpad Jugoslavije, večno sovraštvo med narodi Jugoslavije?

Ključ je po mojem mnenju v resnični ljudski, resnični demokratični oblasti, ki je vzrasla iz borbe naših ljudskih množic proti okupatorju in njegovim notranjim pomagačem. Ne more biti nacionalne enakopravnosti tam, kjer je oblast v rokah protijudskih sil, v rokah izkoriščevalcev delovnega ljudstva, v rokah tistih, ki vlečejo materialne koristi iz zatiranja naroda po narodu, človeka po človeku. Ne more biti nacionalne enakopravnosti tam, kjer ni demokracije, kjer ne more priti do izraza resnična volja ljudstva.

V novi Jugoslaviji imajo oblast v rokah sedaj osnovne ljudske množice, to je množice delovnega ljudstva. V novi Jugoslaviji v polni meri prihaja do izraza volja teh množic. Zato ta oblast ne more biti drugačna kakor resnično demokratična. In prav zaradi tega odnosi med narodi Jugoslavije ne morejo biti drugačni kakor odnosi bratovske enakopravnosti.

Kar nam je dajalo moč v preteklosti, kar nam jo daje danes, to mora tudi za bodočnost ostati temelj našega dela in izgradnje.

TISOČGLAVE MNOŽICE POZDRAVLJAJO SVOJO PRVO SLOVENSKO NARODNO VLADO

ki sta uničila in zajela v teh bojih 60.000 sovražniških vojakov. Naše čete gredo zdaj na Ljubljano, druge edince pa so prišle na Koroško, ki bo tudi priključena Sloveniji.

Za njim je spregovoril podpredsednik jugoslovanske vlade tovariš Edvard Kardelj.

Sestava Narodne vlade Slovenije

- Imenovani so:
- za predsednika vlade: Boris Kidrič,
 - za podpredsednika vlade: dr. Marijan Breclj,
 - za ministra za notranje zadeve: dr. Zoran Polič,
 - za ministra pravosodja: dr. Jože Pokoren,
 - za ministra prosvete: dr. Ferdo Kozak,
 - za ministra financ: dr. Aleš Bebler,
 - za ministra industrije in rudarstva: France Leskošek,
 - za ministra trgovine in oskrbe: dr. Lado Vavpetič,
 - za ministra poljedelstva: Janez Hribar,
 - za ministra gozdarstva: Tone Fajfar,
 - za ministra za socialno politiko: Vida Tomšič,
 - za ministra narodnega zdravja: dr. Marijan Aččin,
 - za ministra za gradnje: dr. Miha Kambič,
 - za ministra za lokalni promet: Franc Snoj.

Čuvati moramo ta dva principa t. j. bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov ter resnično ljudski, resnično demokratični karakter oblasti, ki je največja temeljna pridobitev naše narodno osvobodilne borbe, iznad vsega.

Danes se mi zdi to posebno potrebno poudariti. Mi smo pred popolno in končno zmago nad fašističnimi sovražniki. V nekaj dneh bo sovražnik popolnoma razbit in vsa naša domovina osvobodjena. Toda pred nas vstaja sedaj nova izredno težka naloga: obnova in izgradnja naše države sploh in federalne Slovenije še posebej. V zvezi s tem so pred nami ogromne težave, zlasti na področju gospodarstva. Naše delovne množice stradajo, vsega manjka. Treba bo še marsikaj pretrpeti in potrpeti. Ni dvoma, da bo to notranji sovražnik izkoristil. Objubljal bo lačnim množicam belega kruha, ki ga danes naša zemlja še ne more dati množicam. Nekateri bodo morda podlegali. Spekulantje bodo govorili, da je vredno zaradi kosčka današnjega belega kruha prodati vso bodočnost slovenskega naroda. Stvar Narodne vlade Slovenije bo, nasproti takim teorijam čvrsto braniti pridobitve narodno osvobodilne borbe. Ni dvoma, da jo bo v tem podprlo vse zavedno slovensko ljudstvo. Mi smo zdržali težke čase pod okupatorjem. Tem bolj smo danes pripravljeni zdržati težave v osvobojeni domovini in do skrajnosti pritegniti pas in prenesti vse potrebne materialne žrtve, ker vemo, da je to edina pot k srečnemu jutrišnjemu dnevu. Sovražnik zastojni spekulatorji z gospodarskimi težavami. Premagali jih bomo, kakor smo premagali mnogo drugih. Vsak zaveden Slovenec ve, da so žrtve v krvi, ki smo jih dali na fronti in žrtve v materialnih bremenih, ki jih daje naše zaledje, nujna današnja cena za jutrišnjo srečo in blagostanje.

Ustvaritev Narodne vlade Slovenije je največji dogodek v zgodovini slovenskega naroda. Obdaja nas pri tem neizrečena radost in obenem ponos, da smo to dosegli s svojimi lastnimi silami ramo ob rami z ostalimi narodi, ramo ob rami z narodi Sovjetske Zveze, ki je vzela naše največje breme v borbi proti skupnemu sovražniku, ramo ob rami z vsemi našimi zavezniki. Zastava, ki jo je leta 1941 dvignil voditelj in organizator naše borbe, tovariš Tito, danes plapolja v Trstu in bo jutri zaplapolala nad Ljubljano. To je zmaga, ki bo oplajala pozne rodove s ponosom na svojo domovino in ki bo obenem kazala pot, po kateri moramo iti v bodoče, da ostanemo resnično svobodni, resnično neodvisni in srečni.

Naj živi svobodna, združena Slovenija v svobodni, demokratični, federativni Jugoslaviji!

V imenu srbskega naroda je pozdravil zborovanje predsednik Srbske narodne skupščine

Dr. Siniša Stanković

Povdaril je spontano navdušenje primorskega ljudstva, ki se kaže povsod v osvobodjenih pokrajinah, zlasti pa je opozoril na napis »Tudi kaj je Jugoslavija«, ki povzroča vsakomur, da je to naša in samo naša zemlja. Predsednik Stanković je ostro obsodil narodno izdajalce, ki so tako erbekemu kot slovenskemu narodu v vseh teh letih skušali ovirati njegovo borbo, a je niso mogli zavreti.

V imenu hrvatskega naroda in hrvatske vlade je govoril hrvatski notranji minister

Vinko Krstulović

Izrazil je iskreno veselje hrvatskega naroda ob proglatitvi prve slovenske narodne vlade. Pozdravil je skupno borbo slovenskega in hrvatskega naroda, ki je dobila v teh dneh nov izraz v istočasni osvoboditvi hrvatske Istre in Slovenske Primorske.

Za ministrstvo Krstulovićem je dobil besedo član Predsedstva Slovenskega narodno osvobodilnega sveta in predsednik Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje France Bevk.

Govor Franceta Bevka

Tovariši, tovarišice!

V imenu Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in s tem v imenu vsega primorskega ljudstva vas vse tople pozdravljam na primorskih tleh. Posebno me veseli, da se ta pomembna zgodovinska seja Predsedstva SNOS-a vrši že v osvobojenem Slovenskem Primorju. S tem je podčrtana povezanost naših krajev z druženo Slovenijo in Titovi Jugoslaviji, tista povezanost, ki je v srcih in mislih zmeraj bila, a je postala dejstvo v našem skupnem boju in posebno z našo osvoboditvijo. Res je, da smo se primorski Slovenci osvobodili z lastnimi silami in da smo za svojo svobodo veliko žrtvovali, res pa je tudi, da bi se s svojimi skromnimi silami dokončno ne bili osvobodili, če bi ne bili za nas prelivali svoje krvi vsi jugoslovanski narodi. Primorci bodo zmeraj hvaležni Jugoslovanski armadi, svoji osvoboditeljici. Prepričan sem, da bodo Primorci najvestejši državljani nove Jugoslavije, tako Slovenci kakor oni Italijani, ki so se skupaj z nami borili proti fašizmu. Slo-

vensko Primorje s Trstom smo osvobodili z bojem, zdaj si ga moramo osvojiti še z delom. Z novimi naporji pri obnovi bomo izgradili tako skupno domovino, da bo v srečo vseh bodočih pokolenj in v vzgled vsemu svetu.

Evgenio Lavrenti

Je sporočil pozdrave italijanskih partizanov. Naši garbaidini, je dejal, so se skupaj borili s slovenskimi partizani. Reakcija skuša na vsak način omajati to zvezo, toda ne bo ji uspelo. Garbaidini se zavajajo krivice, ki so jih priznali italijanski fašisti Slovencev in šli so v boj, da te krivice popravijo. Slovenski narod bo dobil resnično demokracijo samo s tem, da se tudi primorska Slovenija priključi Titovi Jugoslaviji.

Podpolkovnik Bogomolov

šef sovjetske vojske misije pri Glavnem štabu Slovenije, je pozdravil zborovanje v imenu borcev, podoficirjev in oficirjev Rdeče armade. Verujem, je dejal podpolkovnik Bogomolov, da Vas bo ta vlada vodila k novim zmagam in popolni osvoboditvi vaše zemlje.

S tem je bil zaključen prvi — pozdravni — del slavnostne seje.

Govor sekretarja IOOF Borisa Kidriča

Tovariši in tovarišice!

Svečana seja Predsedstva Slovenskega narodno osvobodilnega sveta, ki naj postavi prvo narodno vlado Slovenije, se vrši v kar najpomembnejših zgodovinskih trenutkih.

Hitlerjeva Nemčija je na tleh.

Njen zlom je triumf svobodoljubnih narodov.

Nemška fašistična vojska, ki je bila osnovana, opremljena, izvežbana in prepojena s fanatizmom brezobzirnega osvajačca in zatiralca zato, da nemško-fašističnim magnatom in pruskim junckerjem vrže pred noge Evropo in ves svet, je danes v razsulu. V razsulu je vojska, o kateri so bili mnogi prepričani in ki si je sama domišljevala, da je sposobna potepati in ustrahovati vsakogar. Danes je nemško-fašistični državni aparat razbit. Razbit je državni aparat, ki je bil najstrašnejše sredstvo zatiranja, državni aparat, o katerem so bili mnogi prepričani in ki si je sam domišljeval, da je njegova brutalna sila neuničljiva in da mora biti neizogibno pojojen in iztrebljen vsak, ki se mu drzne zoperstaviti. Sedaj pa so fašistični voditelji zapustili zgodovinsko pozornico — propadli so sramotne smrti. Propadli so sramotne smrti voditelji, o katerih so bili mnogi prepričani in ki so si sami domišljevali, da so gospodarji sveta. »Gospodarji sveta« so se v svojih poslednjih trenutkih znova razgalili kot bedni izvržki, kot strahopetni zločinci, za katerih »veličino« bo zgodovina poznala samo še posmehljivi prezir.

Zmagala ni zamisel podjarmljenja in brutalnega uničenja zaslužnih narodov, zmago je odnesla borba za narodno svobodo, borba za enakopravno sožitje in sporazumevanje narodov.

Toda ta vojna ni ostala samo na površini boja za svobodo ali podjarmljenje in iztrebljenje svobodoljubnih narodov. Prav kot domovinska vojna svobodoljubnih narodov je morala seči še globlje. Po logiki in nujnosti zgodovinskega dogajanja in družbenih zakonov je ta vojna morala biti in je tudi dejansko bila — vojna med progresom ter nazadnjaškim povratkom v najhujši barbarizem, z drugimi besedami in konkretno govorjeno — vojna med demokracijo in protijudsko, v imperialistični fašizem zaostreno reakcijo. Nikakor ni bil slučaj, da je Hitlerjeva Nemčija junija 1941 napadla najbolj demokratično tvorbo, kar jih pozna zgodovina, Sovjetsko zvezo. Nikakor ni bil slučaj, da je Hitlerjeva Nemčija poizkušala vojno razviti v razredno, ideološko vojno in ji vzeti značaj domovinske vojne, ki predpostavlja najširšo koalicijo vseh svobodoljubnih narodov. Nikakor ni bil slučaj, če se je hitlerjevska Nemčija še v svojih poslednjih trenutkih z vsemi svojimi pojemajočimi silami trudila, da razbije enotno in prav zato zmagovito angleško-sovjetsko-ameriško zvezo.

Prav nič niso ne Hitlerju in ne vsaj profašistični mednarodni reakciji pomagale niti te vrste nalane. Poraz za porazom je fašistična Nemčija doživljala tudi na tej fronti. Končno je doživela, da jo do kraja zasedejo zmagovite in slavne armade naših velikih zaveznikov, Rdeča armada, britanska in ameriška vojska. Doživela je, da Berlin, središče fašistične in imperialistične reakcije osvoji Rdeča armada in da se danes na nemškem Reichstagu vije rdeča zastava Sovjetske zveze.

Ko je nato tov. Kidrič prešel na osvobajenju obravnavanje najpomembnejših Trsta, Gorice, Trilke in vsega zmag našega narodno osvobodilnega boja, je poudaril hvaležnost slovenskega naroda Titovemu vodstvu, čigar zasluga je, da je nastala nova Jugoslavija in njena močna Jugoslovanska armada. Posebej je izrazil priznanje in hvaležnost IV. armadi in njenemu komandantu generalmajoru Petru Drapšin. Našem slovenskemu IX. korpusu, ki je zrasel iz narodnega upora Primorcev in ki je izpolnil svojo

Tovariši, tovarišice!

Naša štiriletna nacionalna politika je prestala vse preizkušnje. Tisti narodi, za katere so trdili, da ne morejo živeti pod eno streho, so danes največji bratje. Ta naša nacionalna politika, ki je zvala uničiti strahotne posledice stare Jugoslavije, ki je znala izpodrežati korenine stare mrznje in nacionalnega šovinizma, ta naša politika nam daje legitimacijo našega pristnega in doslednega demokratizma.

V tej zvezi naj kot Jugoslovanci in Slovenci poudarimo naše stališče do italijanske manjšine. Mi nismo prišli kot okupatorji in zavojevalci, prišli smo kot osvoboditelji-glasniki bratstva med narodi. Mi zaradi zločinov italijanskih fašistov in imperialisov ne gojimo prav nobenega sovraštva in prav nobene maščevalnosti nad italijanskim ljudstvom in italijanskim narodom. Nan je kot doslednim demokratom popolnoma tuj in ostenjen sleherni nacionalni šovinizem. Nova Jugoslavija, svobodna in združena federalna Slovenija, ne moreta biti in ne bosta zatiralce nacionalnih pravic italijanske narodne manjšine v okviru

Ljubljana osvobodjena

BEograd, 7. maja. Generalštab Jugoslovanske armade je objavil v posebnem vojnem poročilu, da so čete slavne Jugoslovanske armade danes osvobodile Ljubljano, glavno mesto federalne Slovenije.

Fašistične Nemčije ni več

Fašistična Nemčija je položila orojce. Od vojne izmučena Evropa bo zopet zaživela v miru, ki ji ga nestrpnost želijo množice vseh evropskih narodov, izmučena in krvaveča v drugi veliki svetovni vojni, katere glavni krivci je bil nemški fašizem, ki mu je krvavo orojke iztrgala velika zmaga vseh svobodoljubnih narodov in zavezniških armad.

Konec je krvoločnega nemškega imperializma, uničevalca narodne in človekanske svobode evropskih narodov. Političar orojke nemških je raztepenih tolp je zadnji pečat popolnega in za vse čase pokopane nemškega gospodarstva. Gorje in krivice, ki jih je prizadejal fašizem, vtelečen v nemškem imperializmu, so neizmerno. Milijoni in milijoni evropskih prebivalcev danes z navdušenjem pozdravljajo veliko zmago nad fašizmom v skupnem prizadevanju ustvariti mir, ki ne bo lažniv in licemerki, temveč resnična volja ljudskih množic in vrnitev narodne svobode slehernemu zadržanemu narodu. Resnična odprava vseh narodnih krivic je prva naloga mira.

Popoln poraz osvobodilnega fašizma je bil že dolgo pred nami, podaljševala ga je samo njegova trdnost, zavajajoča se, da s kapitulacijo padejo zadnji upi njegove obnove v

kakršnikoli obliki. Do zadnjega je črpal nemški hitlerizem svoja gospodarska in človeške rezerve in pri tem nenehno delal na razkolu zavezniškega tabora. Vse izkušnje na razkolu so se pokazale ničeve ob trdnosti zavezniškega bloka, ki je po skupnih vojaških naporih končal nemško nasilje. Zmaga zavezniških narodov pomeni veliko zmago svobodoljubnega človeštva, zmago resničnih človeških idej in prave ljudske demokracije, ki je poglaval narodnih, ki so se borili proti nasilju in za svobodo.

K veliki zmagi je prispevala največji del Sovjetska zveza s svojo nepremagljivo Rdečo armado. Velike zmage Rdeče armade od Stalingrada pa do Berlina so najmočnejši udarci nemškemu imperializmu in fašizmu sploh. S temi zmagami si je pridobila Rdeča armada nenehni zaslug za lepo in boljšo bodočnost Evrope in vsega človeštva.

K zmagi nad fašistično zvezo smo prispevali velik delež, tudi jugoslovanski narodi. Zavezniška zmaga je obenem tudi veličastna zmaga osvobodilnega boja vseh jugoslovanskih narodov in dokončno potrjuje edino pravilno ravnanje vseh svobodoljubnih sil, ki so šle v boj v časih, ko bi izgleli zmage nad fašistično premočjo še daleč. Kapitulacija Nemčije

ŠTANE KOVAC

Člani Narodne vlade Slovenije

Boris Kidrič

predsednik Narodne vlade Slovenije

se je rodil na Dunaju 10. aprila 1912 kot sin tiskarstva dr. knjižnice in kasnejšega ljubljanskega univerzitetnega profesorja Franceta Kidriča. Gimnazijo je končal v Ljubljani, končno je študiral na ljubljanski in pariski uni. verz. Ze zelo mlad se je zabal politično udejstvovanju v boju proti jugoslovanski reakciji. Leta 1929 po nastopu diktature je bil sedemnajstleten zaprt. Kot mladiški politični delavec je bil med voditelji komunistične mladine Jugoslavije. Vse njegovo življenje od mladih let do danes je posvečeno borbam proti fašizmu za neodvisnost slovenskega naroda in za pravice delovnega ljudstva. V tem delu je pokazal izredne sposobnosti, ne navadno impulzivnost in vztrajnost, zaradi česar je bil vedno v prvih vrstah te borbe in kot komunist v prvih vrstah svoje stranke. Ko je vodstvo Komunistične partije Jugoslavije prevzel tov. Tito, je bil tov. Kidrič poleg tov. Ede Kardašja glavni obnovitelj Komunistične partije Slovenije. Zaradi svojega dela kot borce za pravice delovnega ljudstva in neodvisnost in svobodo slovenskega naroda je bil ves čas stare Jugoslavije preganjan in večkrat zaprt. Jugoslovanska reakcija ga je dala preganjati tudi v tujini. S svojim delom ni odnehal, s pisano in govorno besedo je divjal borbenega duha, se izkazal za izrednega organizatorja, udarnega, govornika in smodnega analitičnega vsakokrajne situacije. V teku te borbe je bil glavni neposredni ustanovitelj in organizator Osvobodilne fronte slovenskega naroda kot politični sekretar Izvršnega odbora OF ves do današnjega dne. Od ustanovitve OF je bil s tov. Kardašjem poglavitna osebnost vsega slovenskega narodno osvobodilnega boja tako v času povezovanja vseh protifašističnih skupin, v organiziranju slovenske partizanske vojske, v političnem izražanju slovenskih množic, v graditvi slovenske narodne oblasti kakor tudi v stitih razdobjih, ko so vojaške naloge rasle v osredje kot najvažnejše. V takih razdobjih se je pokazal tov. Kidrič tudi kot vojak; bil je trikrat politkomisar Glavnega štaba za Slovenijo. Bistvo njegovega dela v teku narodno osvobodilnega boja slovenskega naroda je v stalnem ocenjevanju vsakokrajne situacije in usmerjanju vsega gibanja. Vsebinska vsega našega osvobodilnega boja je zajeta v njegovih člankih, zlasti pa v njegovih govorih in referatih, ki bodo poglavitni vir za sestavo zgodovine tega najpomembnejšega poglavja slovenskega življenja. Zaradi vsega tega je bil tov. Kidrič brez dvoma najbolj polnopraven in prvi narodni vladar za Slovenijo in postane njen predsednik.

Evropa bo po zaključku vojne zaživela novo življenje. Ljudske sile, prebujene v veliki domovinski vojni, bodo graditelji svobodne bodočnosti. Vojna v Evropi je končana!

Nova, federativna demokracija Jugoslavija se bo posvetila obnovi svoje porušene domovine, dokler ne bo ustvarjeno blagostanje in ne bodo popolnoma srečni vsi jugoslovanski narodi. S tem bo postala nova Jugoslavija velik in pomemben člen v verigi držav nove svobodne Evrope.

ŠTANE KOVAC

Ustičen aktivist iz Ljubljane in postal član Izvršnega odbora OF, se vrnil v Ljubljano, kjer je stalno delal dalje. Leta 1943 se je vrnil v partizane ter bil član Glavnega štaba in organiziral sodelstvo v vojski. Na ko. ševskem zboru odpodane slovenskega naroda je bil izvoljen v Slov. narodno osvobodilni odbor (kasneje je Slovenski narodno osvobodilni svet) in je član njegovega predsedstva.

Dr. Jože Pokoren,

minister pravosodja

se je rodil 17. marca 1904. leta v Celju. Gimnazijo je študiral v Ljubljani, po maturi pa je odšel na Dunaj, kjer je 1925. leta diplomiral na visoki šoli za svetovno trgovino. Nato se je vrnil v Ljubljano, promoviral 1930. leta na pravni fakulteti ter postal nato odvetnik v Skofji Loki.

Pred vojno se je udeleževal v krščansko-socialističnem gibanju in aktivno sodeloval pri Jugoslovanski strokovni zvezi v Ljubljani. Po slovu Jugoslavije je bil interniran v Begunjski in St. Vidu, nato pa so ga izgnali v Ljubljano, kjer se je že jeseni 1941. leta pridružil Osvobodilni fronti. Jeseni 1944 je prišel na osvobodeno ozemlje, kjer je postal član Studijske komisije pri Predsedstvu SNOS-a.

Dr. Fardo Kozak,

prosvetni minister

se je rodil 20. avgusta 1894. leta v Ljubljani v obrtniški družini. Po maturi je bil član organizacije revolucionarne mladine «Preporoda», ki je v zvezi z mladinskim organizacijami slovenskega juga stremela za zrušitvijo avstrijske države. Med prvo svetovno vojno so ga avstrijske vojaške oblasti preganjale kot «politično nezanesljivega». Kot pisatelj je sodeloval pri socialističnem mladinskem listu «Demokracija», pri Ljubljanskem zvezu, ter ustanovil z Jozepom Vidmarjem in drugimi revijo «Sodobnost», list, ki je zanjela leta Jugoslavije igral veliko vlogo kot glasnik najnaprednejših idej. Bil je najprej sourednik te revije, od 1935. leta dalje pa je tam vodil in urejal «Sodobnost».

Ker je bil znan demokrat, so ga italijanski fašisti že februarja 1942 aretirali in odpeljali v internacijo v južno Italijo. Po kapitulaciji Italije je dal časa dela v Italiji pri predstavništvu Narodno osvobodilne vojske v Bariju, odkoder je kasneje prišel na osvobodeno slovensko ozemlje.

Dr. Aleš Bebler,

minister za finance

se je rodil 8. junija 1907. v Idriji kot sin profesorja na realni. Srednjo šolo je študiral v Idriji in Celju, nato pravo v Parizu, kjer je promoviral leta 1929. Ze mlad se je udeleževal v borbi za demokracijo tako v Jugoslaviji kakor tudi med našimi izseljenimi ruderji v Franciji, Belgiji in Vestfaliji. Kot borce za pravice delovnega ljudstva so ga reakcionarni režimi doma in v tujini vedno preganjali. Udeležil se je španske državljanske vojne in bil namestnik politkomisarja XV. internacionale brigade. Bil je težko ranjen pred Saragoso. Bil je med prvimi organizatorji Društva prijateljev Sovjetske zveze in pomeže med ustanovitvi Osvobodilne fronte. Povsledi se je organiziral partizanske vojske, bil član prvega Glavnega štaba partizanskih odredov Slovenije, najprej kot načelnik štaba, kasneje kot namestnik komandanta. Spomladi leta 1942 je bil komisar III. grupe odredov (dolensko-notranjske). Skupno z Mikrom Bračičem je vodil operacije, ki so dovedle do prvega osvobodilnega ozemlja. Med veliko italijansko ofenzivo leta 1942 je ustanovil brigado Matije Gubca. Kasneje je deloval zlasti kot politični delavec, največ v svoji ožji domovini Primorskem, kjer je bil leto dni poveljnik Izvršnega odbora OF za Primorsko (1942-43). Kot političnega delavca ga poznata tudi Gorenjska in Stajerska. Od kapitulacije Italije je bil sekretar Narodno osvobodilnega sveta za Primorsko Slovenijo, po razpustu tega pa sekretar Pokrajinskega odbora OF za Primorsko in končno sekretar Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora za Primorsko.

Dr. Marjan Brečelj

podpredsednik narodne vlade

se je rodil v Gorici leta 1910. kot sin znanega političnega delavca dr. Antona Brečlje, ki je v Slovenski ljudski stranki zastopal demokracijo in smer v nasprotju s protijugoslovensko politiko klerikalne stranke. Dr. Marjan Brečelj je končal pravne študije v Ljubljani in se je že kot dijak in akademik uveljavil v katoliških dijaških organizacijah. Do organiziranja slovenske Osvobodilne fronte je bil dr. Brečelj med tistimi mladimi katoliškimi politikmi, ki so kot krščanski socialisti znali preko vseh strankarskih sporov in predhodov najti pot k iskrenemu sodelovanju vseh demokratičnih sil v boju proti petokolonski reakciji. Dr. Marjan Brečelj je najvidnejši med tistimi katoliškimi politikmi, ki so znali kljub razhajenju izdajalske klerikalne gospode in belogardijske duhovščine dvigniti katoliške množice v pravico boja zoper narodno zatirateljstvo. Zato je danes vodilna katoliška osebnost v slovenskem narodu. Sodeloval je pri organizaciji Osvobodilne fronte vse od njene ustanovitve. Bil je član Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih odredov do njegove reorganizacije v Glavni štab Narodno osvobodilne vojske Slovenije. Tedaj je postal član in organizacijski sekretar Izvršnega odbora OF, kar je ostal do danes. Od ustanovitve SNOS-a je član njegovega Predsedstva in član AVNOJ-a.

Zoran Polič

minister za notranje zadeve

se je rodil 20. oktobra 1912. v Sv. Lenartu v Slovenskih Goricah kot sin uradniške družine kmečkega porekla. Dvoletje je gimnazijo v Mariboru in pravno fakulteto v Ljubljani, nakar je delal pri državnem pravobranilstvu v Ljubljani. Kot član nablastva župe Sokola I. v Ljubljani je bil med onimi sokolci, ki so se odločno uprli podpiranjujstvu Sokola za časa Koroškega režima. Bil je med najvidnejšimi predstavnikmi demokracije struje slovenskega Sokola, ki je leta 1938. začel boj proti vključitvi Sokola v diktatorski državni aparat. Jeseni 1941. se je vrnil v domovino, sodeloval v ustanovitvi Komunistične stranke in vodstva demokracije stranke Sokola. Ta struja se je s tem prišla vključevati v široko demokracijsko ljudsko gibanje, ki mu je stala na čelu Osvobodilna fronta. Tov. Polič je zastopal nekako skupno v mestnem odboru OF v Ljubljani in v Pokrajinskem odboru. Leta 1942 je odšel kot po-

France Leskoček,

minister za industrijo in rudarstvo

se je rodil leta 1897 v Celju kot delavski sin. Osnovno in mešansko šolo je obiskoval v Celju, potem pa se je šolal za železostrojarja. Po svetovni vojni je bil 18 mesecev jugoslovanski protokolovalec na Koroškem. Vseposplošno, kjerkoli je bil zaposlen, so ga tovariši imeli za svojega voditelja, ker so spoznali v njem pravega zastopnika delavskih interesov in neomajnega borce za demokracijo pravice delovnega ljudstva. Leta 1934 je postal tajnik Zveze kovinarjev. V tej funkciji je organiziral in vodil delavstvo po vsej Sloveniji za izboljšanje njegovega položaja, zato ga je delavstvo priznalo za svojega najvplivnejšega glasnika. Ko so ga pozvali, da se pridruži komunistični stranki, je socialni demokrati izključili iz teh institucij, da se posveti političnemu delu kot borce proti fašizmu. Leta do razpada Jugoslavije je preživljal stalno zaleto v vojni in večkrat zaprt. Od zasedbi Jugoslavije najdemo tov. Leskočka med ustanovitelji Osvobodilne fronte kot

člana njenega Izvršnega odbora. V najhujših prelukah je prepotoval po Sloveniji. Bil je prvi komandant partizanskih odredov od junija 1941 do oktobra 1942. je član Predsedstva SNOS-a od njegove ustanovitve in član Predsedstva AVNOJ-a. V dejstvu, da prevzema sedaj vodstvo slovenske industrije in rudarstva prav on, ki je toliko let vodil boj delavstva za njegove pravice, se areali vsa globoka ljudskost in demokracizirane naše narodne oblasti.

Dr. Lado Vavpetič,

minister trgovine in obrambe

Rodil se je 26. junija 1908. leta v Krškem ob Savi. Študiral je v Ljubljani na pravni fakulteti. Bil je med ustanovitvi akademsko-glasila «Triglav» ter se kot njegov starišina bori proti vplivom reakcionarnih strank v akademskih organizacijah. Pred vojno je bil eden izmed voditeljev od reakcionarnih političnih strank neodvisnega slovenskega kmečkega gibanja. Kot tak se je boril na strani združenega opozicije proti diktatorskemu Stojadinovičevemu in Koroševemu režimu pri volitvah 1938. leta.

V Osvobodilni fronti sodeluje od junija 1941 ter je avgusta istega leta postal član Vrhovnega plenuma Osvobodilne fronte. Februarja 1942 je bil aretiran. Leta 1943 je bil poklican na osvobodeno ozemlje. Na Koroškem zboru je bil izvoljen za člana SNOS-a in AVNOJ-a na prvem zasedanju SNOS-a pa je postal predsednik zakonodajnega odbora SNOS-a. Junija 1944 je bil imenovan za sekretarja tedaj ustanovljene Studijske komisije pri Predsedstvu SNOS-a. Septembra lanskega leta pa je bil kooptiran v Izvršni odbor Osvobodilne fronte.

Janez Hribar,

minister za poljedelstvo

se je rodil 8. novembra 1909 v Ložu kot kmečki sin. Tam je dovršil šestrazredno osnovno šolo, nato pa je delal na očetovem posestvu. Po letu težkega kmečkega dela je že od 1935. leta organiziral in nevedelval kmečke množice za borbo za demokracijo pravice ter pred njimi razkrinkaval diktatorske režime. Aktivno je sodeloval v ljudski fronti, kmečko-delavskem gibanju in Zvezi delovnega ljudstva. Takoj po italijanski okupaciji je zapustil svojo domovino in stopil v vrste borcev za svobodo. Bil je najvidnejši organizator partizanstva na Notranjem. Poleg tega pa je bil od začetka do konca junak, ki se je s svojimi bori udeleževal najtežjih borb na Dolenskem, Notranjem in Primorskem. V nepretrganih borbah in pohodih je politično izraževal svoje boje in sam nastel ob njih. Bil je komisar brigade Ljudea Serčarja, komisar XVIII. divizije in končno komisar VII. korpusa.

Tone Fajfar,

minister za gospodarstvo

je gorenjski kmečki sin. Imel se je za strojnega stavca in bil zaposlen v Ljubljani v Zadrutni tiskarni. Kot zavezanec delavce se je vedno udeleževal v delavskih organizacijah in bil najvidnejši predstavnik krščansko-socialističnega delavstva gibanja. Deloval je v grafični organizaciji in v Jugoslovanski strokovni zvezi, kjer je bil tajnik in nekaj časa urednik Delavske pravice. Leta 1940 je bilo povezano delovanje krščansko-socialističnega delavstva, organiziranega v Jugoslovanski strokovni zvezi, s Komunistično partijo, kar je bil uspeh večletnih njegovih prizadevanj. Tako se je ustvarila delavska enotnost, ki je dela delavstvu moč v borbi proti tedenjemu jugoslovanskemu petokolonskemu režimu in kasneje v borbi proti fašizmu. Tone Fajfar je bil med ustanovitvi Osvobodilne fronte, je član AVNOJ-a, SNOS-a in član Izvršnega odbora OF in član Glavnega odbora Delavske enotnosti.

Dr. Marjan Ahčin

minister za narodno zdravje

Rodil se je v Ljubljani 12. 8. 1908. Študiral je medicino v Ljubljani in Zagrebu. Bil je mestni tiskar v Ljubljani. V dijaških letih je bil član Preporoda in akademskega kluba «Jadrans». Politčno se je udeleževal v raznih nacionalnih organizacijah in pri Sokolu, kjer je pripadal demokracizirani krilu. Po Stojadinovičevih volitvah se politično ni več udeleževal. V Osvobodilni fronti ga srečamo že junija 1941. leta. Organiziral je zdravniško pomoč in narodno zaščito.

Peter Lovca:

Tiran poginja. Ura danajst bje. Končano je. Svoboda naj živi! Domov gre borec in gredeč izmije ob zarji v rosi z rok si sled krvi! Nekdo zastir si je pogled z rokami: izmazuje gleda svoje bodeče rane. Spet drugi pa obstal je kot v omami: iz jolskih oken čuje spet naš glas. In tisoče se rok je razgibalo, na kamen kamen dvigajo krepko. In v prsih teh ljudi je čustvo vstalo, nalahno pesem bratstva spojo.

Sef jugoslovanske vojne misije v Parizu

o povratku naših ujetnikov, deportirancev in delavcev iz Nemčije in Francije

Sef jugoslovanske vojne misije v Parizu generalmajor Ivan Rukavina se je nedavno vrnil iz Pariza v Beograd. Dopolnjen TANJUG-a je naprosil generalmajorja Rukavina za informacije o naših osvobojenih ujetnikih v Nemčiji in Franciji in o njihovem povratku v Jugoslavijo.

«V Franciji», je rekel generalmajor Rukavina, «se nahaja 10 do 15.000 naših osvobojenih ujetnikov, deportirancev in delavcev, ki so bili osvobojeni v prvih operacijah zapadno od Rena. Vsi ostali ujetniki in civilne osebe, ki so jih zavezniški osvobodilci v Nemčiji, se nahajajo še v Nemčiji in ne bodo premešteni v Francijo. Osebe, ki so sedaj v Franciji, bodo repatriirane preko Marseilla v Jugoslavijo, dočim se bodo vsi drugi morali vrniti šele, ko bo prosta suhozemska pot. Doslej je bilo evakuiranih iz Francije okoli 4000 ljudi. Vojnih ujetnikov, naših državljanskih in civilnih oseb je v Nemčiji okoli 400.000. Civilne deportirane osebe so po večini Slovenci, ki so bili izseljeni iz Slovenije in internirani po vsej Nemčiji. Delavci so iz vseh krajev naše dežele. Večje število naših ujetnikov je v Franciji, kamor so pribežali iz raznih nemških in italijanskih taborišč.

Ujetnike v Franciji oskrbujejo zavezniški, medtem ko se civilne osebe hranijo pri Francozih. V Nemčiji oskrbujejo ujetnike zavezniške armade, medtem ko mora civilne osebe oskrbovati Nemčija iz svojih skladišč, v kolikor pa tega ne bo mogla storiti, jih bo morala oskrbovati UNRRA. Življenjski pogoji ujetnikov, ki so nameščeni v organiziranih taboriščih, v zaledju, so zadovoljivi, v novo osvobojenih taboriščih pa stanje še ni zadovoljivo. Na intervencijo naših predstavnikov bo s pomočjo zavezniških tujih stvari urejena. Evakuacija naših ljudi se bo mogla izvršiti po vzpostavi prometa preko Avstrije v Jugoslavijo. To je odvisno od poteka operacij. Najbolj pereče vprašanje, pred katerim stoje naši ujetniki, je čim hitreje organiziranje tranzitnih taborišč in vreditev prehrane v njih ter vzpostavljanje rednih zvez z domovino. Nekateri že leto dni nimajo nobenih vesti od doma. Upam, da nam bo uspelo čimprej rešiti ta vprašanja.

Želja naših rojakov je, da se čimprej vrnejo domov. Treba je posebno naglasiti, da razni dražnivo in nedelavci skušajo ovirati povratek naših ujetnikov s tem, da jih pridobivajo za razne edince, tujске legije in temu podobno. Pri tem se poslužujejo tudi takih nesramnih laži, češ da bodo postreljene družine vseh ujetnikov zaradi tega, ker so se njihovi očetje, bratje in možje predali Nemcem.

Naši ujetniki v Nemčiji so takoj po osvoboditvi na raznih krajih formirali brigade z namenom, da bi čimprej sodelovali kot vojaške edince v naši domovini v bojih za končno osvoboditev izpod fašistov. V vseh taboriščih se organizira intenzivno delo. Vsi hočejo čimbolje spoznati razmere doma in borbo naših narodov. Poslušajo oddaje beograjske radiopostaje; izdajajo časopise, razmnožujejo naš tisk, ki tja prihaja, organizirajo strokovne tečaje, kakor n. pr. šoferske in podobno. Naši ujetniki in repatriiranci hočejo priti čim bolj pripravljeni, da bodo pomagali pri izgradnji domovine, če že ne morejo sodelovati v borbi. Nekatera naša taborišča so bila po zaslugi največjih rodoljubov tako dobro organizirana, da so dobila pohvalo kot najboljše organizirana taborišča izmed vseh, kar so jih zavezniški osvobodili. Osvobodeno je bilo tudi žensko taborišče, v katerem je 20.000 žena iz raznih krajev Evrope, Jugoslavije, Francije, Belgije, Holandske in drugod. Neka znana francoska protifašistkinja, ki se je vrnila iz taborišča, je izjavila, da so Jugoslovanci v tem taborišču bile najbolj vztrajne, najbolj energične in najbolj borbene, da so s svojo borbo dajale vzgled vsem drugim in so s pesmijo prenašale najtežje mučenja od strani nemških fašistov. Med temi našimi ženami je bilo mnogo kmečkih deklet, ki so jih fašisti halovili v raznih ofenzivah na naše osvobodeno ozemlje.

V enem izmed najstrašnejših taborišč, v Buchenwaldu, je bilo osvobojenih tudi 400 naših državljanskih. (TANJUG.)

(Beograd 5. maja).

Tudi Rabski Slovenci hočejo v Titovo Jugoslavijo

Dne 29. aprila se je v Bogojini v Prekmurju vršil velik miting v podporo osvoboditvi Prekmurja in četrte oblasti Osvobodilne fronte. Na miting se je zbralo na tisoče Prekmurcev. Prisla je tudi delegacija rabskih Slovencev. Viharno pozdravljen je spregovoril njen zastopnik tov. Stefan Gajper in dejal:

Tovariši, tovarišice! Bratje i sestre! Sloveni, Slovenci! Nam, rabskim Slovencev, so nam je po premoletnim robstvom prikazala svoboda. Osvobodila nas je Rdeča armada. Vsi naši ljudi, ki prebivamo v dolini Rabe, imamo vsi eno željo: in to je naj se s svojimi nemškimi bratji i sestrami nerazdeljivo združimo v demokracijo, federativno Jugoslavijo. Zmetno nam čakali on blaženi dni, kjer nam nam prišel. Ze pod staro Jugoslavijo smo si želeli združjenja. Žal je prišel čas za to. Vse ljudstvo od Gornje Senike do Mostarja prosti vas, pomagajte nam! Dajte nam vojsko in orožje. Mi jo bomo sprejeli. Mi bomo tudi šli v vojsko. I pokazemo, da smo vredni tou i mi se vkup zakapčimo smo se borili za svobodo slovenskega naroda.

Premlinosti tjeđen se v slovenske svet na Rabskem prišli partizani. Daja vas je vkup zavrejte. Stari mladost so blaženo gledali sodeate

ga Slovencev med Muro in Rabo. Pričakujemo, da se bo Antifašistični svet narodno osvobodilne vojske v duhu načel zavezniških o samoodolobni narodov zavzel tudi za čim prejšnjo priključitvijo nas, rabskih Slovencev, v demokracijo federativno Jugoslavijo. S tem bo storili to, kar vsi rabski Slovenci kot del slovenskega naroda davno želimo in odločno hočemo. Ne bomo dopustili, da bi nam še nadalje vladali nasilni tujci.

Pojšljajoč najtopleje pozdravo, se vesliko skorašnje združiti v novo Jugoslavijo.

Rabski Slovencev Izvršnemu odboru Osvobodilne fronte in Predsedstvu slovenskega narodno osvobodilnega sveta.

Srečni, da se rabski Slovenci pridruži v zgodovini svobodno udeležujo velikega zborovanja skupaj s svojimi rojaki, zbranimi v Bogojini dne 29. aprila 1945, iz vsega Prekmurja, pa tudi iz ostalih slovenskih pokrajin. Vam pošljamo najtopleje pozdrave v pričakovanju, da se boste kot vrhovno zastopstvo slovenskega naroda, s vsemi silami zavzeli za izpolnitev davno želje in odločne volje vseh nas, da se združimo z vsemi rojaki v združeni Sloveniji v okviru demokracije federativne Jugoslavije.

Dr. Marjan Brečelj

podpredsednik narodne vlade

se je rodil v Gorici leta 1910. kot sin znanega političnega delavca dr. Antona Brečlje, ki je v Slovenski ljudski stranki zastopal demokracijo in smer v nasprotju s protijugoslovensko politiko klerikalne stranke. Dr. Marjan Brečelj je končal pravne študije v Ljubljani in se je že kot dijak in akademik uveljavil v katoliških dijaških organizacijah. Do organiziranja slovenske Osvobodilne fronte je bil dr. Brečelj med tistimi mladimi katoliškimi politikmi, ki so kot krščanski socialisti znali preko vseh strankarskih sporov in predhodov najti pot k iskrenemu sodelovanju vseh demokratičnih sil v boju proti petokolonski reakciji. Dr. Marjan Brečelj je najvidnejši med tistimi katoliškimi politikmi, ki so znali kljub razhajenju izdajalske klerikalne gospode in belogardijske duhovščine dvigniti katoliške množice v pravico boja zoper narodno zatirateljstvo. Zato je danes vodilna katoliška osebnost v slovenskem narodu. Sodeloval je pri organizaciji Osvobodilne fronte vse od njene ustanovitve. Bil je član Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih odredov do njegove reorganizacije v Glavni štab Narodno osvobodilne vojske Slovenije. Tedaj je postal član in organizacijski sekretar Izvršnega odbora OF, kar je ostal do danes. Od ustanovitve SNOS-a je član njegovega Predsedstva in član AVNOJ-a.

Dr. Marjan Brečelj

podpredsednik narodne vlade

se je rodil v Gorici leta 1910. kot sin znanega političnega delavca dr. Antona Brečlje, ki je v Slovenski ljudski stranki zastopal demokracijo in smer v nasprotju s protijugoslovensko politiko klerikalne stranke. Dr. Marjan Brečelj je končal pravne študije v Ljubljani in se je že kot dijak in akademik uveljavil v katoliških dijaških organizacijah. Do organiziranja slovenske Osvobodilne fronte je bil dr. Brečelj med tistimi mladimi katoliškimi politikmi, ki so kot krščanski socialisti znali preko vseh strankarskih sporov in predhodov najti pot k iskrenemu sodelovanju vseh demokratičnih sil v boju proti petokolonski reakciji. Dr. Marjan Brečelj je najvidnejši med tistimi katoliškimi politikmi, ki so znali kljub razhajenju izdajalske klerikalne gospode in belogardijske duhovščine dvigniti katoliške množice v pravico boja zoper narodno zatirateljstvo. Zato je danes vodilna katoliška osebnost v slovenskem narodu. Sodeloval je pri organizaciji Osvobodilne fronte vse od njene ustanovitve. Bil je član Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih odredov do njegove reorganizacije v Glavni štab Narodno osvobodilne vojske Slovenije. Tedaj je postal član in organizacijski sekretar Izvršnega odbora OF, kar je ostal do danes. Od ustanovitve SNOS-a je član njegovega Predsedstva in član AVNOJ-a.

Dr. Marjan Brečelj

podpredsednik narodne vlade

se je rodil v Gorici leta 1910. kot sin znanega političnega delavca dr. Antona Brečlje, ki je v Slovenski ljudski stranki zastopal demokracijo in smer v nasprotju s protijugoslovensko politiko klerikalne stranke. Dr. Marjan Brečelj je končal pravne študije v Ljubljani in se je že kot dijak in akademik uveljavil v katoliških dijaških organizacijah. Do organiziranja slovenske Osvobodilne fronte je bil dr. Brečelj med tistimi mladimi katoliškimi politikmi, ki so kot krščanski socialisti znali preko vseh strankarskih sporov in predhodov najti pot k iskrenemu sodelovanju vseh demokratičnih sil v boju proti petokolonski reakciji. Dr. Marjan Brečelj je najvidnejši med tistimi katoliškimi politikmi, ki so znali kljub razhajenju izdajalske klerikalne gospode in belogardijske duhovščine dvigniti katoliške množice v pravico boja zoper narodno zatirateljstvo. Zato je danes vodilna katoliška osebnost v slovenskem narodu. Sodeloval je pri organizaciji Osvobodilne fronte vse od njene ustanovitve. Bil je član Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih odredov do njegove reorganizacije v Glavni štab Narodno osvobodilne vojske Slovenije. Tedaj je postal član in organizacijski sekretar Izvršnega odbora OF, kar je ostal do danes. Od ustanovitve SNOS-a je član njegovega Predsedstva in član AVNOJ-a.

Dr. Marjan Brečelj

podpredsednik narodne vlade

se je rodil v Gorici leta 1910. kot sin znanega političnega delavca dr. Antona Brečlje, ki je v Slovenski ljudski stranki zastopal demokracijo in smer v nasprotju s protijugoslovensko politiko klerikalne stranke. Dr. Marjan Brečelj je končal pravne študije v Ljubljani in se je že kot dijak in akademik uveljavil v katoliških dijaških organizacijah. Do organiziranja slovenske Osvobodilne fronte je bil dr. Brečelj med tistimi mladimi katoliškimi politikmi, ki so kot krščanski socialisti znali preko vseh strankarskih sporov in predhodov najti pot k iskrenemu sodelovanju vseh demokratičnih sil v boju proti petokolonski reakciji. Dr. Marjan Brečelj je najvidnejši med tistimi katoliškimi politikmi, ki so znali kljub razhajenju izdajalske klerikalne gospode in belogardijske

V Berlinu

V življenju armad so dnevi, ki ne bodo nikoli pozabljeni. Tako ostanejo za vedno v našem spominu zadnji dnevi aprila 1945. leta — v teh dneh smo namreč prišli v Berlin.

Nekdo se bomo spominjali: V Nemčiji je bila takrat pomlad, razkošno so cvetle jablane, začudeno so gledale na nas oči modrih vojakov, in kadar so naši tanki prodirali skozi zelene aleje, so njih težko težko božali nežni spomladanski listi.

Toda mi nismo videli te nežne pomladi. Ne, jablane niso umirale vojakov, mirne tipe jih niso prevzela. Govorili, ki so jih bili zaigrali Nemci, so govorili v sončni spomladanski veter nam je metel vročino v obraz. Pod našimi sunki so padale zgojenele jalke, na tla je sedel prah in dim, vsak meter ceste, vsak kamen v mestu je bil proti nam — zavzeli smo jih s krvjo. V teh nepozabljenih dneh smo prodri-li k Berlinu. Da bi ga zavzeli, da bi zmagali.

In govorniki smo: še štirideset, je trideset, še deset kilometrov do Berlina! Prokleti kilometri! Ni jih bilo lahko premagati. Toda mi smo bili v Berlinu, prebivalci železo, kamen, beton. Nemci so zalili z vodo vse jake in jame. Sekali so močnega smereka iz drevedrov in nam jih metali pred nože, sekali so jablane v cvetju, jih polagali na cesto pod golenice naših tankov. V sadovnjakih so izkopali okope, po drevedih so skrbno polagali mine, ulice so pregrajali z barikadami, iz polih bombardiranih hiš. V samem Berlinu so se skušali ubraniti pred našimi tanki s gradnjami lesa. Obupna blaznost!

Na svojem pohodu je Rdeča Armada rušila pred seboj vse, predila zapreke in prišla v nemško prestolnico.

Zapomnite si mesta — Seelov, Strausberg, Britzen, Münchensee. Nikdar nam ne povedo imena teh mest, nikdar tudi sama mesta — to so same dolgočasne grmade kamena. Toda ta nemška mesta so kakor pet tujcev ležali na naši poti v Berlin — za vsako se je bilo treba krepko boriti. Videli smo ta mesta, kako so gorela. Videli smo njih umiranje v dimu, v rdečem žaru ognja.

Tik pred Berlinom smo videli uničene tance, razbite pregrade. Ubi Nemci so se valjali v prahu — vse je bilo zlomilo, razbito in uničeno v divjem spopadu.

Pripeljali smo se v Berlin s strani Bismarck — malega mesteca, za katerim leži široka avtostrada velikega Berlina. Tu sta dve široki asfaltni — od njima pa se avtostrada razdelila v dve cestni.

Sli smo za četmi. V mraku smo videli predmestje Buch, njegove visoke hiše so se kadile. Sprejeli so lipovim drevedu, ki nas je spremljal, so grmeli tanki, na njihovih oklepisih so sedeli juristi. Ti fantje iz Sibirije, od Volge, Dona, so prepevali po široki ulici, berlinskem dvoredu, bili so nestrpni, njih lica so trepetala od razkošnosti. «Na Berlinu je bilo napisano na tankih. Od here je od časa do časa še udarila nemška puška, granate so grmele, tankisti so pa pili. Brez razmišljanja k srečanju!

Nad mestom je divjala zračna bitka. Rakete granate so zdalej zdalej živgale v nebo. Letala so se z gromom spuščala nad strehe in se znova zalevala v višino, vendar pa je ogenj hitke na zemlji prevlil grmenje neba. Bitka na ulicah se je približevala središču. Prebivalci Berlina so se pritisnili k stenam in pričakovali k nam. Na njihovih obrazih je bila groza, prijavili so k nam, hoteli so živeti. Glej — tu je pravi trst Nemce. Otto Hartmann, mehanik iz tovarne za avtomatske blazine. Zaprtil je svoje stanovanje in premoženje in zbežal kam? Rešiti svoje življenje. Ni zbežal na zapad, v središče mesta — tam bi ga doseglo ruske granate. — zbežal je nam naproti. Tu v zaledju ruskih pušk in tankov je izmrežje. Jezno pripoveduje:

«Včeraj nam je Goebbels zavežal, da se nismo izgubili vojne... blazneži! In brezumno je mahal z rokami.

Stopili smo na ulico. Okoli hiše je bilo zbrano mnogo Nemcev. V nemirnih očih gledajo zdalej nebo, kjer tuma naši «šumovniki», zdalej tanki, puške in stroje. Prestrašeni, začudeni so nad močjo sovjetske vojske.

«Koliko vseh let! Pravi nekdo med njimi. «Toliko vseh je, da se v vseh Nemčiji ne boše tmoji kam navesit!

Tanki pa gredo, gredo dalje. Z boja prihajajo ranjeni borci. Sanitarni kapetan jih upravlja v zaledje. Starejši seržant Nikolaj Križev pa noče v zaledje: roko tupa, da je obvezano, lahko se bo boril dalje. Drugi je ranjen v nogo. Hiti in šepa za ostalimi: «Vseeno jih bom došel!

V tisku, ki se je nameštil v mali hišici je mirno. Po telefonu sporočajo: zavzeta je tovarna letalskih motorjev ARGUS, zavzeta je pilarnica, tovarna za padala, zavzet avtomobilski voznik, razvaljen avtomobil, tranzvajica garaj.

Borci minirajo Minirajočavo dvorijo po mestu središču mesta. Napadajo z navdušenjem.

Berlin je v plamenih, tekel dim ga pokriva. Ponoči po naša letala bombardirala tovarne. Zaplenili so požari. Spomnili smo se ju

lija 1941. leta, ko so Nemci bombardirali gledališča in bolnice v Moskvi. Glej in sedaj je povračilo tu!

Na neki hiši je z rdečo barvo napisano: Leto 1918 se ne bo povrnilo! Napli je prečrtan s kredo in pripisano je: Jaz sem v Berlinu! Sidorov.

Boji po ulicah so vedno bolj ogorčeni. Iz vsake hiše, iz vsakega okna streljajo, nemške puške so zagrzene. Nemška letala še letajo, toda nemški piloti morajo sedaj vleteti Berlin samo iz višine, skozi meglo rdečega dima.

Novi in novi sovjetski polki prihajajo v mesto. Od ure do ure se množi število zavzetih hiš in okrajev. Vojska generala polkovnika Kuznjecova drvi smelo in drzno. Oni so prvi udili v Berlin. Na to so ponosni.

Po vseh cestah, glavnih in stranskih, prihajajo v Berlin kolone ljudi, avtomobilov in tankov.

«Kam pa vi?»

«Gremo v Trst!

Skupina za skupino koraka po cesti proti Trstu. Mlade dekleta in stare matice ter moške. Vsi so postali enaki. Mali vrniki, ki ima koraj pet let, ravnotako čuti, da je zgodilo nekaj velikega, kot čuti njegov stari oče, ki je v tujem kraju čakal na dan določa desetletja. Vsi prepevajo in vzklikajo od navdušenja in veselja. Sreče so jim je sproščilo. Sedaj lahko govorijo čisto, kar so skrivali v sebi toliko časa. «Vojboda, Jugoslavija, Slovenija, Tito, partizani...»

Nad podzemni leti stari Primorci iz Vreina mi je pravil skoraj s solznimi očmi od samega veselja, kako so sprejeli prve naše tanke.

«Pri sosedu sva ravno poslušali radio, ko je pridrval na koleno ob vojševalec, ga vrgel pred hišo, se opotekel vse zasopel v hišo in zavpil: «Zastave... zastave, so te tu!» Vsi smo planili k njemu. Od Ribnice grede, s tanki so! Ničve večni poslušali. Tekel sem domov s svojimi starimi nogami in navpič ženi, naj gre kaka skrito zastavo. Stara pa takoj v jok od same sreče in zato ni ni mogla najti hitro zastave. Moral sem ji pomagati. Ga sva jo dobila iz skrinjice. Tekel sem z njo na cesto pred hišo, in obšla sva jo na okno. Prav težko sem zaslišal tanke. Zgala me je prišla za rokami, me strelala in dežala: «France, ali so res naši, so res naši partizani, France!» Kaj hoteli, spet je bila vso v jok. Ko je privedel prvi tank, so deklet: že na-

dvigali v upor, ko je stal Hitler na Volgi in Romel pred Nilom. Zato pomeni priznanje nove Albanije, ustvarjanje v borbi proti fašizmu, delež na skupni stvari vseh svobodoljubnih narodov v borbi proti fašizmu.

Naravno je, da je Jugoslavija prva priznala novo Albanijo, ker je tudi sama trpela pod istim fašističnim okupatorjem. Narodna vladja predstavlja vse svobodoljubne elemente Albanije. V novi Albaniji ni pobene- ga organa, ki bi zase zahteval, da predstavlja albanski narod in da govori v imenu albanuskega naroda. Enoten v borbi proti okupatorju je albanski narod vnesel to enotnost tudi v vlado. Zato je staljške albanske vlade vprašanje dejanske demokracije. Kot vsaka država želi Albanija obnoviti svoje trpinčne deleže, miroljubno politiko, iskrene in prijateljske odnose z vsemi balkanskimi narodi in vsemi svobodoljubnimi narodi sveta. Iskreni prijateljski odnosi med tremi balkanskimi državami predstavljajo najboljšo jamstvo za mirno življenje balkanskih narodov, med katere bi želeli fašistični provokatorji vreti pod masko demokracije usodne zmešnjave. V skorajšnji bodočnosti ne bo samo nobene burje in bratnotorne vojne, temveč bodo balkanski narodi s svojo politiko ena izmed osnovnih sil evropskega mira.

Pod gornjim naslovom prinaša beograjska «Borba» uvodnik, v katerem pravi med drugim:

«V strasnem peklu vojne na medsebojno uničevanje po nekaj in za račun Hitlerjeve Nemčije in domaćih izvajalcev, so balkanski narodi začutili, da je njihova edina rešitev v skupni borbi proti zavojevalcem in izvajalcem. Vojna, ki so jo hiterjevalci hoteli, se je spremenila v osvobodilno vojno za nevisnost Balkana. Povezani v bratstvo po orožju in krvi so si balkanski narodi pridobili izkušnje o potrebi resničnih skupnih interesov vseh balkanskih narodov.

Zmaga nad okupatorjem, ki so jo balkanski narodi izvojevali s lastnimi silami, pomeni polno znajgo stoletnih narodnih strahov. Vzpostavitev resnične narodne oblasti, ki vodi narodno politiko, predstavlja torej narodno potrebo. Demokracija federativna Jugoslavija, Bolgarija, Domovinske fronte in nova demokracija, Albanija niso več stare države Aleksandra, Zoguja in Borisa, ki so hoteli v svojih imperialističnih strahovljenjih s silo orožja reševati zunanje politične vprašanja. V Jugoslaviji, Albaniji in Bolgariji ne vladajo več interesi posrednih jugoslovanskih, bolgarskih in albanjskih imperialistov, temveč interesi naroda, ki so pripravljeni reševati vsa vprašanja na mirnem način.

Nova pot, po kateri so krenili balkanski narodi na čelu z demokracijo federativno Jugoslavijo, je že jasno določena po prijateljstvu, bratstvu in enotnosti. Na poti po bratstvu balkanskih narodov ni v zadnjih dneh dosegli novih, ki bi služili naslednjemu pokopanju iskrenega prijateljstva.

Vlada demokracije federativne Jugoslavije je na svoji sednji 8. maj sprejela sklep o priznanju generala polkovnika Enverja Hoxha za vzpostavitev diplomatskih odnosov z bolgarsko in albanjsko vlado. Sklep je prišel kot zaključek tega naravnega procesa, ki se je pričel s strel iz pušk po gozdovih in plitvah in do dobil v bodočnosti svoje pomen.

Ce je govor o priznanju nove Albanije, to je priznanje, da je imela vedno kamen spodbijal razkošnih krogov. Ni ga naroda, ki bi toliko doprinesel v borbi proti fašizmu kot albanski narod. Z polnih deset let se bori albanski narod proti italijanskemu fašizmu, a poslednjih pet let z orožjem v roki. Mali albanski narod, ki so ga italijanski nemški fašisti razsužili in mučili, se je

Na vseh je napisano: «Na Berlinu. Vse hiše, njih noče zamuditi. Drug drugega skušajo prehiteti, kričijo in mahajo z rokami. Kakor reke kumajo ceste. Avtomobilske sirene so utonle v splošnem tršču in izgubile svoje avtoriteto. V ozadju gori Berlin. Po stranskih cestah in kar po celotnem brez cest prihajajo divjijske kolone — vozovi, kolosa, kuhinje, vozovi s senom, tudi oni hitijo, tudi oni vidijo dim Berlina. Tudi tu so vse povsod napisali: «Na Berlinu».

To je bilo najtežje gesto v dneh bojev za Berlin, srečali smo ga na tanku in v ozračju, na jeklini, v štabu, samaj na cesti, na ograjah in po zidovih. Vsi so ga imeli na uskih. Dolgo smo gledali to nepoznano sliko. V silu polne lune se nam je zdelo pravilno. Na Glej, to je naša vojska! To je naša armada, krepka, zdrava, močna, zmagovita!

«Kam pa vi?»

«Gremo v Trst!

Skupina za skupino koraka po cesti proti Trstu. Mlade dekleta in stare matice ter moške. Vsi so postali enaki. Mali vrniki, ki ima koraj pet let, ravnotako čuti, da je zgodilo nekaj velikega, kot čuti njegov stari oče, ki je v tujem kraju čakal na dan določa desetletja. Vsi prepevajo in vzklikajo od navdušenja in veselja. Sreče so jim je sproščilo. Sedaj lahko govorijo čisto, kar so skrivali v sebi toliko časa. «Vojboda, Jugoslavija, Slovenija, Tito, partizani...»

Nad podzemni leti stari Primorci iz Vreina mi je pravil skoraj s solznimi očmi od samega veselja, kako so sprejeli prve naše tanke.

«Pri sosedu sva ravno poslušali radio, ko je pridrval na koleno ob vojševalec, ga vrgel pred hišo, se opotekel vse zasopel v hišo in zavpil: «Zastave... zastave, so te tu!» Vsi smo planili k njemu. Od Ribnice grede, s tanki so! Ničve večni poslušali. Tekel sem domov s svojimi starimi nogami in navpič ženi, naj gre kaka skrito zastavo. Stara pa takoj v jok od same sreče in zato ni ni mogla najti hitro zastave. Moral sem ji pomagati. Ga sva jo dobila iz skrinjice. Tekel sem z njo na cesto pred hišo, in obšla sva jo na okno. Prav težko sem zaslišal tanke. Zgala me je prišla za rokami, me strelala in dežala: «France, ali so res naši, so res naši partizani, France!» Kaj hoteli, spet je bila vso v jok. Ko je privedel prvi tank, so deklet: že na-

dvigali v upor, ko je stal Hitler na Volgi in Romel pred Nilom. Zato pomeni priznanje nove Albanije, ustvarjanje v borbi proti fašizmu, delež na skupni stvari vseh svobodoljubnih narodov v borbi proti fašizmu.

Naravno je, da je Jugoslavija prva priznala novo Albanijo, ker je tudi sama trpela pod istim fašističnim okupatorjem. Narodna vladja predstavlja vse svobodoljubne elemente Albanije. V novi Albaniji ni pobene- ga organa, ki bi zase zahteval, da predstavlja albanski narod in da govori v imenu albanuskega naroda. Enoten v borbi proti okupatorju je albanski narod vnesel to enotnost tudi v vlado. Zato je staljške albanske vlade vprašanje dejanske demokracije. Kot vsaka država želi Albanija obnoviti svoje trpinčne deleže, miroljubno politiko, iskrene in prijateljske odnose z vsemi balkanskimi narodi in vsemi svobodoljubnimi narodi sveta. Iskreni prijateljski odnosi med tremi balkanskimi državami predstavljajo najboljšo jamstvo za mirno življenje balkanskih narodov, med katere bi želeli fašistični provokatorji vreti pod masko demokracije usodne zmešnjave. V skorajšnji bodočnosti ne bo samo nobene burje in bratnotorne vojne, temveč bodo balkanski narodi s svojo politiko ena izmed osnovnih sil evropskega mira.

Pod gornjim naslovom prinaša beograjska «Borba» uvodnik, v katerem pravi med drugim:

«V strasnem peklu vojne na medsebojno uničevanje po nekaj in za račun Hitlerjeve Nemčije in domaćih izvajalcev, so balkanski narodi začutili, da je njihova edina rešitev v skupni borbi proti zavojevalcem in izvajalcem. Vojna, ki so jo hiterjevalci hoteli, se je spremenila v osvobodilno vojno za nevisnost Balkana. Povezani v bratstvo po orožju in krvi so si balkanski narodi pridobili izkušnje o potrebi resničnih skupnih interesov vseh balkanskih narodov.

Zmaga nad okupatorjem, ki so jo balkanski narodi izvojevali s lastnimi silami, pomeni polno znajgo stoletnih narodnih strahov. Vzpostavitev resnične narodne oblasti, ki vodi narodno politiko, predstavlja torej narodno potrebo. Demokracija federativna Jugoslavija, Bolgarija, Domovinske fronte in nova demokracija, Albanija niso več stare države Aleksandra, Zoguja in Borisa, ki so hoteli v svojih imperialističnih strahovljenjih s silo orožja reševati zunanje politične vprašanja. V Jugoslaviji, Albaniji in Bolgariji ne vladajo več interesi posrednih jugoslovanskih, bolgarskih in albanjskih imperialistov, temveč interesi naroda, ki so pripravljeni reševati vsa vprašanja na mirnem način.

Nova pot, po kateri so krenili balkanski narodi na čelu z demokracijo federativno Jugoslavijo, je že jasno določena po prijateljstvu, bratstvu in enotnosti. Na poti po bratstvu balkanskih narodov ni v zadnjih dneh dosegli novih, ki bi služili naslednjemu pokopanju iskrenega prijateljstva.

Vlada demokracije federativne Jugoslavije je na svoji sednji 8. maj sprejela sklep o priznanju generala polkovnika Enverja Hoxha za vzpostavitev diplomatskih odnosov z bolgarsko in albanjsko vlado. Sklep je prišel kot zaključek tega naravnega procesa, ki se je pričel s strel iz pušk po gozdovih in plitvah in do dobil v bodočnosti svoje pomen.

Ce je govor o priznanju nove Albanije, to je priznanje, da je imela vedno kamen spodbijal razkošnih krogov. Ni ga naroda, ki bi toliko doprinesel v borbi proti fašizmu kot albanski narod. Z polnih deset let se bori albanski narod proti italijanskemu fašizmu, a poslednjih pet let z orožjem v roki. Mali albanski narod, ki so ga italijanski nemški fašisti razsužili in mučili, se je

Na vseh je napisano: «Na Berlinu. Vse hiše, njih noče zamuditi. Drug drugega skušajo prehiteti, kričijo in mahajo z rokami. Kakor reke kumajo ceste. Avtomobilske sirene so utonle v splošnem tršču in izgubile svoje avtoriteto. V ozadju gori Berlin. Po stranskih cestah in kar po celotnem brez cest prihajajo divjijske kolone — vozovi, kolosa, kuhinje, vozovi s senom, tudi oni hitijo, tudi oni vidijo dim Berlina. Tudi tu so vse povsod napisali: «Na Berlinu».

To je bilo najtežje gesto v dneh bojev za Berlin, srečali smo ga na tanku in v ozračju, na jeklini, v štabu, samaj na cesti, na ograjah in po zidovih. Vsi so ga imeli na uskih. Dolgo smo gledali to nepoznano sliko. V silu polne lune se nam je zdelo pravilno. Na Glej, to je naša vojska! To je naša armada, krepka, zdrava, močna, zmagovita!

«Kam pa vi?»

«Gremo v Trst!

Skupina za skupino koraka po cesti proti Trstu. Mlade dekleta in stare matice ter moške. Vsi so postali enaki. Mali vrniki, ki ima koraj pet let, ravnotako čuti, da je zgodilo nekaj velikega, kot čuti njegov stari oče, ki je v tujem kraju čakal na dan določa desetletja. Vsi prepevajo in vzklikajo od navdušenja in veselja. Sreče so jim je sproščilo. Sedaj lahko govorijo čisto, kar so skrivali v sebi toliko časa. «Vojboda, Jugoslavija, Slovenija, Tito, partizani...»

Nad podzemni leti stari Primorci iz Vreina mi je pravil skoraj s solznimi očmi od samega veselja, kako so sprejeli prve naše tanke.

«Pri sosedu sva ravno poslušali radio, ko je pridrval na koleno ob vojševalec, ga vrgel pred hišo, se opotekel vse zasopel v hišo in zavpil: «Zastave... zastave, so te tu!» Vsi smo planili k njemu. Od Ribnice grede, s tanki so! Ničve večni poslušali. Tekel sem domov s svojimi starimi nogami in navpič ženi, naj gre kaka skrito zastavo. Stara pa takoj v jok od same sreče in zato ni ni mogla najti hitro zastave. Moral sem ji pomagati. Ga sva jo dobila iz skrinjice. Tekel sem z njo na cesto pred hišo, in obšla sva jo na okno. Prav težko sem zaslišal tanke. Zgala me je prišla za rokami, me strelala in dežala: «France, ali so res naši, so res naši partizani, France!» Kaj hoteli, spet je bila vso v jok. Ko je privedel prvi tank, so deklet: že na-

dvigali v upor, ko je stal Hitler na Volgi in Romel pred Nilom. Zato pomeni priznanje nove Albanije, ustvarjanje v borbi proti fašizmu, delež na skupni stvari vseh svobodoljubnih narodov v borbi proti fašizmu.

Naravno je, da je Jugoslavija prva priznala novo Albanijo, ker je tudi sama trpela pod istim fašističnim okupatorjem. Narodna vladja predstavlja vse svobodoljubne elemente Albanije. V novi Albaniji ni pobene- ga organa, ki bi zase zahteval, da predstavlja albanski narod in da govori v imenu albanuskega naroda. Enoten v borbi proti okupatorju je albanski narod vnesel to enotnost tudi v vlado. Zato je staljške albanske vlade vprašanje dejanske demokracije. Kot vsaka država želi Albanija obnoviti svoje trpinčne deleže, miroljubno politiko, iskrene in prijateljske odnose z vsemi balkanskimi narodi in vsemi svobodoljubnimi narodi sveta. Iskreni prijateljski odnosi med tremi balkanskimi državami predstavljajo najboljšo jamstvo za mirno življenje balkanskih narodov, med katere bi želeli fašistični provokatorji vreti pod masko demokracije usodne zmešnjave. V skorajšnji bodočnosti ne bo samo nobene burje in bratnotorne vojne, temveč bodo balkanski narodi s svojo politiko ena izmed osnovnih sil evropskega mira.

Pod gornjim naslovom prinaša beograjska «Borba» uvodnik, v katerem pravi med drugim:

«V strasnem peklu vojne na medsebojno uničevanje po nekaj in za račun Hitlerjeve Nemčije in domaćih izvajalcev, so balkanski narodi začutili, da je njihova edina rešitev v skupni borbi proti zavojevalcem in izvajalcem. Vojna, ki so jo hiterjevalci hoteli, se je spremenila v osvobodilno vojno za nevisnost Balkana. Povezani v bratstvo po orožju in krvi so si balkanski narodi pridobili izkušnje o potrebi resničnih skupnih interesov vseh balkanskih narodov.

Zmaga nad okupatorjem, ki so jo balkanski narodi izvojevali s lastnimi silami, pomeni polno znajgo stoletnih narodnih strahov. Vzpostavitev resnične narodne oblasti, ki vodi narodno politiko, predstavlja torej narodno potrebo. Demokracija federativna Jugoslavija, Bolgarija, Domovinske fronte in nova demokracija, Albanija niso več stare države Aleksandra, Zoguja in Borisa, ki so hoteli v svojih imperialističnih strahovljenjih s silo orožja reševati zunanje politične vprašanja. V Jugoslaviji, Albaniji in Bolgariji ne vladajo več interesi posrednih jugoslovanskih, bolgarskih in albanjskih imperialistov, temveč interesi naroda, ki so pripravljeni reševati vsa vprašanja na mirnem način.

Nova pot, po kateri so krenili balkanski narodi na čelu z demokracijo federativno Jugoslavijo, je že jasno določena po prijateljstvu, bratstvu in enotnosti. Na poti po bratstvu balkanskih narodov ni v zadnjih dneh dosegli novih, ki bi služili naslednjemu pokopanju iskrenega prijateljstva.

Vlada demokracije federativne Jugoslavije je na svoji sednji 8. maj sprejela sklep o priznanju generala polkovnika Enverja Hoxha za vzpostavitev diplomatskih odnosov z bolgarsko in albanjsko vlado. Sklep je prišel kot zaključek tega naravnega procesa, ki se je pričel s strel iz pušk po gozdovih in plitvah in do dobil v bodočnosti svoje pomen.

Borci, ranjeni v borbah za Trst, maršalu Titu

Našemu dragemu voditelju maršalu Jugoslavije tovarišu Titu!

Mi, borci, ki smo skupno z meščani Trsta preživeli kri za naš Trst, pošiljamo vam, dragi tovariš maršal, pozdrave iz bolnice.

Ponosni smo na svoje rane. Borili smo se sami in sami osvobodili Trst. S tem smo pokazali svetu, da je Trst naš in da pripada samo demokratični, federativni Jugoslaviji. Dokaz tega je naša kri, ki je tekla po ulicah Trsta.

Obljubljamo vam tovariš maršal, da bomo vzdržali v borbi, dokler naše zemlje ne očistimo zadnjega fašista.

Naj živi svobodni Trst v okviru nove demokratične federativne Jugoslavije!

Naj živi naša enotna vlada vseh narodov Jugoslavije pod vašim predsedstvom!

Blazevič Josip, Bacci Nino, Bormali Giordano, Desko Anton, Poln Epifanio, Stare Danilo, Brajković Drago, Nuhić Stefan, Stok Paolo, Relata Romano, Monelli Mario, Sosti Anton, Samec Oiga, Montreili Giuseppe, Baldassi Mario, Polacco Livio, Percego Antonio, Pinta Silvio, Samec Oiga, Stico Egidio, Montreili Giuseppe in drugi.

Jugoslovanska armada pred vrati Zagreba

Naše edinice so prebile Zvonimirovo linijo - Borbe v Karlovcu

Vojno poročilo Generalštaba Jugoslovanske armade za 7. maj:

Na fronti na Hrvaškem nadaljujejo naše čete s hitrim preganjanjem in uničevanjem sovražnika. Popolnoma je razbita zavezana Zvonimirova utrjena linija vzhodno od Zagreba in naše čete prodirajo v hitrem tempu s severa, vzhoda in juga proti Zagrebu.

V podrazski smeri so naše trupe zlomile ogorčen sovražni odpor, zavzele in osvobodile Ludbreg, Križevce, in Sv. Ivan - Zabno, popolnoma obvladale planino Kalnik in dospole do Vrte Varadim - Sv. Ivan - Zelina. Poleg tega so bila osvobojena mesta Pavlovac, Ivanec, Rasinja, Sokolovac, Carev dvor, S. Petar, Orabovac, Varadžinske toplice, Kostanjevac, Sado - vac, Jalabac in veliko število drugih naselij.

V posavski smeri so naše čete izvršile proboj sovražne utrjene linije, forsirale reko Lujo in v napredovanju proti Zagrebu dospole na linijo Zagrebačka gora - Sesvete. Po težkih borbah so bila osvobojena mesta Ivanči grad, Kloster Ivanči, Križ, Gradec, Vrbovac, Luka, Luneglav, Dugo selo in veliko število drugih naselij.

Sovražnik je pretrpel velike izgube. Po prvih podatkih znašajo njegove izgube 2680 mrtvih in 780 ujetih vojakov in oficirjev, zaplenjenih pa je bilo 20 topov, 35 težkih minometov, in velike količine drugega orožja in vojnega materiala. Uničeno so bili 4 tanki in preko 200 motornih vozil in voz z raznim materialom. Naše čete na demaršnem bregu Save so v svojem napredovanju proti Zagrebu osvobodile Sisak, Petrinjo in Caprag, forsirale Kolpo in nadaljevala napredovanje proti Veliki Gorici in Zagrebu. Sovražne posadke so bile uničene. Samo v borbah za Petrinjo je bilo ubitih 250 in ujetih 200 ustašev, med njimi dva polkovnika. S hitrim nalletom naših sil so bili mostovi v Petrinji in Sisaku obvojavani pred uničenjem, enako vse industrijske naprave z rudarstvo nafte v Sisaku.

Po osemdnevnih težkih in krvavih borbah z močnimi sovražniškimi silami na področju med Kolpo in Korano so naše čete zlomile sovražni odpor, prešle Kolpo vzhodno in zapadno od Karlovca in prodrele v mesto Karlovac. Velika mesta je osvobodila, sovražnik se drži te se v severnem delu mesta. V teh borbah je bilo osvobodeno večje število krajev, med njimi Generalški Stol, Duga res, Netretić, Ozalj, Draganić, Rečka in večje število drugih krajev.

Naše letalstvo je uspešno pomagalo četam na zemlji in povzročilo večje število požarov in eksplozij. Uničeno je 23 kamionov in 27 voz z mostov in materialom. Na progi Sisak - Zagreb sta bila vržena v zrak dva vlakla.

Sovjetske čete na Labi

Operativsko poročilo Sovjetskega obveščevalnega urada za 7. maj:

Čete I. beloruske fronte so dospole na reko Labo (Elbe) jugovzhodno od Magdeburga in pri tem zavzele Genth, Zerbst in velika naselja Schoenhausen, Berghof, Nauen, Schortau, Gerwisch, Leyditz, Gerdau, Gerdau, Wittenburg, Stol. V toku 6. maja so trupe fronte ujele 3100 nemških vojakov in oficirjev.

Trupe IV. ukrajinske fronte so nadaljevalle svoje pridiranje zapadno in jugozapadno od Moravske Ostrave in v borbi zavzele mesta Freudental, Friedland, Maerisch Neustadt, in velika taseja Windbruch, Schneewald, Medio, Hvalkovice, Odrin, Schmied, Palacov, Sešna. V borbah 6. maja so čete fronte ujele preko 2000 nemških vojakov in oficirjev.

Na ostalih odsekih fronte ni bilo bistvenih sprememb.

Dne 5. in 6. maja je bilo v značilnih bojih in z ognjem protiletalskega topništva sestreljenih 10 sovražnih avionov.

Breslau v rokah sovjetskih čet

Dnevno povelje maršala Stalina komandantu trup I. ukrajinske fronte maršalu Št. Konjevu, in načelniku štaba fronte generalu armije Petrovu:

Velika noč. Saj letos tako ne bo žegna, da bi ga jedel z njima. Tudi ni misli na nju, ker so klicale njihove v bregu močnih in pridnih ljudi. Njihve bosta že sama s staro obdelala, da bodo rodile obilen sad. Že res, prav priljubljen je se jima potel na stara leta, posebno ženi, ki je stara in nadežna. Tudi tu so važnejše stvari, kot je žegen ali poljub dvih starih ljudi.

Petrov oča je namreč tiste dni pred Veliko nočjo videl zila zelenih podgan in belih psov, ki so se kot sekli podili po vaseh in grilih. Njihova govorjenja ni bila prav nič podobna govorjenju spodobnih ljudi. Saj niso govorili, tulili in renčali so ter se bahali, šopirili, da bodo pobili vse partizane. Vse partizane. Da, tako, so lajali. Toda Petrov oča je videl, kako so ti rokami plenili in ropali, požigali kmetijske domove in pob